

حقوق بین الملل کیفری عمومی

تألف:

دکتر ابوالفتح خالقی

دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه قم

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : خالقی، ابوالفتح
عنوان و نام پدیدآور : حقوق بین الملل کیفری عمومی
مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۴.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۰۰-۱
وضعیت فهرست نویسی : فیبای مختصر
یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است
شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۵۹۲۲۷

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

حقوق بین الملل کیفری عمومی

تألیف: دکتر ابوالفتح خالقی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۴ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحید نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۰۰-۱

ISBN: 978-600-193-400-1

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم، تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (متبری جاوید)، تقاطع شهدای زاندارمری، پلاک ۵۷، تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
بخش نخست : تمهیدات حقوق بین الملل کیفری.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
تعریف حقوق بین الملل کیفری.....	۱۶
مفهوم حقوق بین الملل.....	۱۶
حقوق کیفری.....	۱۸
حقوق کیفری بین المللی.....	۱۹
حقوق بین الملل کیفری.....	۲۰
حقوق بشردوستانه بین المللی.....	۲۱
ویژگی های حقوق بین الملل کیفری.....	۲۵
لزوم مداخله دول یا مجامع بین المللی.....	۲۵
گسترده بودن.....	۲۶
اهداف حقوق بین الملل کیفری.....	۲۷
حفظ نظم، صلح و امنیت جامعه بین المللی.....	۲۷
سزادهی جنایتکاران بین المللی.....	۳۰
جبران خسارت، کاهش آلام روانی و اعاده حقوق قربانیان.....	۳۲
پیشگیری از رخداد جنایی در جامعه بین المللی.....	۳۴
تدابیر و تحولات تاریخی حقوق بشردوستانه.....	۳۶
اعصار گذشته.....	۳۶
حقوق بین الملل کیفری در عصر ظهور اسلام.....	۳۶
کتاب.....	۳۸
سنت (سیره).....	۴۰
حقوق بین الملل کیفری در ایران باستان.....	۴۵
جنایات علیه مسلمانان.....	۴۷
تحمیل شرایط سخت زندگی بر تازه مسلمانان.....	۴۷
کوچ اجباری و هجرت.....	۴۹
جنگ ظالمانه و بد رفتاری با اسیران جنگی.....	۵۱
جنایات علیه ایرانیان.....	۵۲
تهاجم نظامی اسکندر.....	۵۲

۵۳.....	حمله مغول به ایران
۵۵.....	حمله‌ی نظامی عراق به ایران
۵۹.....	دوره میانه
۵۹.....	عصر معاهدات
۵۹.....	کنوانسیون حل و فصل اختلافات ۱۸۹۹ لاهه
۶۱.....	کنوانسیون حل و فصل اختلافات ۱۹۰۷ لاهه
۶۲.....	صلیب سرخ بین‌الملل
۶۵.....	عصر جدید
۶۵.....	اقدامات پس از جنگ جهانی اول
۶۶.....	معاهده صلح پاریس
۶۸.....	اقدامات پس از جنگ جهانی دوم
۶۹.....	دیوان نظامی کیفری نورنبرگ
۶۹.....	روند تشکیل دیوان
۷۱.....	بررسی اسناد تأسیس دیوان
۷۲.....	عملکرد دیوان و ارزیابی آن
۷۵.....	دیوان نظامی کیفری خاور دور
۷۷.....	عملکرد دیوان و ارزیابی آن
۷۸.....	اقدامات کمیسیون حقوق بین‌الملل سازمان ملل متحد
۷۸.....	کنوانسیون منع و مجازات نسل کشی
۸۰.....	کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو
۸۰.....	روند تصویب و تکامل کنوانسیون
۸۱.....	حقوق مورد حمایت در کنوانسیون
۸۲.....	کنوانسیون منع جنایت تبعیض نژادی
۸۴.....	کنوانسیون منع شکنجه و رفتارهای غیر انسانی
۸۷.....	کنوانسیون منع ناپدید سازی اجباری اشخاص
۸۸.....	تدابیر شورای امنیت سازمان ملل
۹۰.....	دیوان کیفری بین‌المللی یوگسلاوی
۹۲.....	دیوان کیفری بین‌المللی رواندا
۹۳.....	بررسی سند تأسیس دیوان رواندا
۹۶.....	دیوان‌های کیفری بین‌المللی شده
۹۸.....	دیوان ویژه کامبوج
۹۹.....	دیوان ویژه سیرالئون
۱۰۲.....	دیوان ویژه تیمور شرقی

۱۰۴	دادگاه ویژه لبنان
۱۰۶	بررسی سند تأسیس دادگاه ویژه
۱۰۷	اقدامات جامعه بین‌المللی در تأسیس دیوان کیفری دائمی
۱۰۹	مروری اجمالی بر سند تأسیس
۱۱۰	صلاحیت دیوان
۱۱۱	تشکیلات و ساختار دیوان
۱۱۳	همکاری‌های بین‌المللی با دیوان
۱۱۴	صلاحیت تکمیلی
۱۱۵	رابطه دیوان با شورای امنیت
۱۱۵	بازنگری سند تأسیس
۱۱۷	ارزیابی سند تأسیس و عملکرد دیوان

بخش دوم: منابع، ارکان عمومی، مسئولیت کیفری و ضمانت‌های

۱۲۳	اجرائی
۱۲۵	مفهوم حقوق بین‌الملل کیفری عمومی
۱۲۶	منابع حقوق بین‌الملل کیفری عمومی
۱۲۷	منابع اصلی
۱۳۰	منابع مکمل
۱۳۷	منابع فرعی
۱۴۵	ارکان جنایت بین‌المللی
۱۴۵	رکن قانونی
۱۴۷	عدم تسری قانون به گذشته
۱۵۰	تفسیر مضیق مقررات بین‌المللی کیفری
۱۵۱	رکن مادی جنایت بین‌المللی
۱۵۲	رفتار مجرمانه
۱۶۰	مرتکبان جنایات بین‌المللی
۱۶۲	رکن معنوی جنایت بین‌المللی
۱۷۱	معافیت از مسئولیت کیفری در جنایات بین‌المللی
۱۷۳	صفر سن (کودکی)
۱۷۵	حالت مستی و بی‌ارادگی
۱۷۷	اشتباه
۱۷۸	اشتباه حکمی

۱۸۰	 اشتباه موضوعی
۱۸۱	 دفاع مشروع
۱۸۴	 شرایط لازم در دفاع مشروع
۱۸۸	 اختلال روانی و بیماری
۱۹۰	 اکراه و اجبار
۱۹۲	 شرایط معافیت از کیفر در حالت اکراه
۱۹۵	 امر آمر قانونی (دستور مافوق)
۱۹۷	 ضمانت اجرای حقوق بین الملل کیفری
۱۹۷	 اصول حاکم بر ضمانت اجراها در نظام بین الملل کیفری
۱۹۸	 اصل قضایی بودن (قضامندی) کیفر
۱۹۹	 اصل شخصی بودن کیفر
۲۰۲	 اصل تساوی افراد در برابر کیفر
۲۰۳	 اصل فردی کردن کیفر
۲۰۴	 اقسام ضمانت اجرای کیفری
۲۰۷	 معیارهای تعیین کیفر
۲۰۸	 استانداردهای تخفیف یا تشدید کیفر
۲۱۰	 لزوم بازنگری در ضمانت اجرای کیفری
۲۱۱	 ضمانت اجرای مدنی
۲۱۳	 تجدید نظر در حکم محکومیت به کیفر
۲۱۵	 فهرست منابع

پیشگفتار

علوم طبیعی و اجتماعی برخوردار از روابط ترکیبی پیچیده و در برخی موارد ساده هستند که اجزای میان آنها را به هم پیوند داده است. لازمی درک صحیح و مطالعه موضوعات علمی مختلف، یافتن روابط نزدیک و دور آنها با یکدیگر است. علوم مختلف مسائل قابل شناخت فراوانی دارند که طیف گسترده‌ای را تشکیل می‌دهند. در این طیف وسیع، بعضی از امور ارتباط و پیوستگی نزدیک با بعضی دیگر دارند. برخی نیز امور دور و بیگانه از هم شمرده می‌شوند. برخلاف امور دسته نخست، این امور ارتباط چندانی با یکدیگر نداشته و الزاماً مربوط به هم به حساب نمی‌آیند. بخش مهمی از معارف علمی بشر، یافتن روابط میان دانش‌های مختلف و فراگیری تعاملات ساختاری آنها با یکدیگر است. زیرا شناخت بعضی از یافته‌های علمی متوقف بر فهم برخی دیگر از اجزای معلوم و حل معادلات مجهول میان آنها خواهد بود. یافتن این روابط پیدا و پنهان اگر چه ضرورت دارد ولی به سادگی امکان پذیر نیست. بنابر این در هم تنیدگی دانش، شناخت دقیق آنها را با مشکل روبرو می‌سازد. برای کمک به فهم دقیق و صحیح علوم به ناچار تفکیک و تجزیه‌ی آنها ضرورت دارد. دست کم دانستن یک بخش یا جزء به فهم دسته دیگر کمک می‌کند. از اینرو درک بعضی از دانش‌ها وابسته به بعضی دیگر و آموختن یکی متوقف بر دیگری است.

دانش حقوق به عنوان بخش مهمی از دانش علوم اجتماعی بشری از قواعد فوق مستثنی نیست. در این بخش از دانش نیز اجزای ترکیبی متعدد و به هم پیوسته وجود دارند که برای درک روابط میان آن اجزا لازم است تا ابتدا آنها را شناسایی و سپس با دسته بندی و طبقه بندی اجزای مزبور به مطالعه آنها پرداخت. معیار و ملاک طبقه بندی در تعیین اجزا و اقسام مؤثر است. بسته به این که با چه مؤلفه‌ای به طبقه بندی پرداخته شود؛ نوع دسته بندی متفاوت است. چنانچه ملاک دسته بندی شناسایی مقررات ناظر بر روابط اشخاص با یکدیگر یا روابط اشخاص با دولت باشد، به حقوق خصوصی و حقوق عمومی تقسیم می‌شوند. در شاخه حقوق عمومی هم طبقه بندی حقوق اداری، حقوق کیفری و حقوق اساسی وجود دارد. از منظر مقررات داخلی و خارجی هم به حقوق ملی و بین‌المللی تقسیم می‌شوند. ترکیب حقوق کیفری با حقوق بین‌المللی هم دو شاخه حقوق بین‌الملل جنایی و حقوق جنایی بین‌المللی را شکل می‌دهد.

حقوق بین الملل جنایی به عنوان یکی از شاخه‌های نوین دانش حقوق، معلول پیوند علوم کیفری با حقوق بین الملل می‌باشد. شاخه حقوق بین الملل جنایی از جمله شعبات علمی میان رشته‌ای در دانش حقوق به حساب می‌آید که وجه مشترک دو رشته اصلی حقوق بین الملل و حقوق کیفری را نمایان می‌سازد. شاخه حقوق بین الملل جنایی در دو گرایش ماهوی و شکلی، دارای چهار زیر شاخه مهم شامل حقوق بین الملل کیفری عمومی، حقوق بین الملل کیفری اختصاصی، آیین دادرسی بین الملل کیفری و نهایتاً جرم شناسی جنایات بین المللی است. در این جلد از مجموعه کتب حقوق بین الملل جنایی منحصرأ به شاخه حقوق بین الملل کیفری عمومی پرداخته می‌شود و سایر شعبات حقوق بین الملل جنایی شامل حقوق بین الملل کیفری اختصاصی، آیین دادرسی بین الملل کیفری و جرم شناسی جنایات بین المللی به تدریج در آثار پژوهشی آتی مورد تحلیل و بررسی قرار خواهند گرفت. از اینرو مطالب این کتاب به ویژه برای دانشجویان و پژوهش‌گران رشته‌های حقوق بین الملل و حقوق جزا و جرم شناسی مفید خواهد بود.

مباحث اساسی در قسم عمومی حقوق بین الملل کیفری شامل مطالب کلی و عامی می‌شوند که در تمامی اجزا و بخش‌های حقوق بین الملل جنایی تعمیم پذیر و قابل اعمال بوده و کاربرد داشته باشند. این مطالب به بخش یا بخش‌های خاصی از حقوق بین الملل جنایی منحصر نبوده و به دلیل برخورداری از کلیت و عمومیت همه بخش‌های حقوق بین الملل جنایی را پوشش می‌دهند. بر خلاف حقوق بین الملل کیفری اختصاصی که صرفاً محدود به مطالعه‌ی عناصر و ارکان اختصاصی هر یک از جنایات می‌باشد. مطالعه قواعد کلی حقوق بین الملل جنایی نظیر ارکان عمومی جنایات بین الملل، آثار و نتایج منبعت از ارکان مزبور، قواعد کلی ناظر بر مسئولیت کیفری در بعد بین المللی، موانع مسئولیت، ضمانت اجرای کیفری در ابعاد بین المللی، جهات تشدید و تخفیف کیفر از این جمله اند.